

Záznam otázek a odpovědí z metodického setkání ZDVOP a MPSV k novele zákona o SPOD

15. 12. 2021

- **V jakém ustanovení zákona je přesně napsáno, kdo může za dítě uzavřít smlouvu?**

Odpověď: Zastupování dítěte při uzavírání smlouvy o poskytování ochrany a pomoci není speciálně upraveno v zákoně č. 359/1999 Sb., ale vyplývá z § 892 odst. 1, 2 občanského zákoníku, podle kterého jsou rodiče povinni a oprávněni zastupovat dítě při právním jednání, k němuž není samo způsobilé. Zástupčí oprávnění poručníka pak vyplývá z § 928 odst. 2 o.z., podle kterého má poručník stejné povinnosti a stejná práva jako rodič, s výjimkou vyživovací povinnosti.

- **Poručník soudem stanovený - to je přesně kde?**

Odpověď: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 928 a následující.

- **Kdo rozhoduje o odvolání rodičů proti rozhodnutí OSPOD o přijetí dítěte do ZDVOP?**

Odpověď: O odvolání proti rozhodnutí OSPOD - obecního úřadu obce s rozšířenou působností o zamítnutí žádosti o vydání souhlasu bude rozhodovat nadřízený krajský úřad (v Praze Magistrát hl. města Prahy). Pro rozhodnutí KÚ o odvolání je stanovena zkrácená lhůta - nejpozději do 15 dnů od předložení spisu, přičemž OSPOD je povinen předložit KÚ spis do 10 dnů od doručení odvolání.

- **Do kdy zašlete tiskopis na žádost o souhlas s pobytem dítěte ve ZDVOP?**

Odpověď: Do konce roku 2021.

- **Jak budeme uzavírat samostatnou dohodu o úhradě pobytu s rodičem, kterého vůbec neuvidíme, nebo ji nebude chtít uzavřít?**

Odpověď: Návrh smlouvy o úhradě nákladů za péči, stravu a ubytování zašle ZDVOP rodičům buďto poštou na adresu bydliště, která bude uvedena v rozhodnutí soudu nebo ve smlouvě sjednané s dítětem nebo poručníkem, anebo ji předloží rodiči v rámci jeho návštěvy u dítěte ve ZDVOP, pokud projeví zájem o kontakt s dítětem. Ustanovení § 42b odst. 2 vyžaduje, aby smlouva úhradě byla uzavřena v písemné formě, což znamená, že smlouva musí obsahovat vlastnoruční podpis rodiče a zástupce provozovatele ZDVOP. V případě nedostupnosti rodiče nebo nekomunikace ze strany rodičů by bylo třeba podat k soudu žalobu na nahrazení projevu vůle rodiče, na základě které by soudem rozsudkem rozhodl o tom, že se nahrazuje souhlas rodiče s uzavřením smlouvy o úhradě.

- **Bude prosím k dispozici vzor dohody?**

Odpověď: Pokud je míněna smlouva o poskytování ochrany a pomoci ve ZDVOP, vzor k dispozici není, je třeba, aby byly uvedeny náležitosti požadované zákonem (obecná úprava soukromoprávní smlouvy a náležitosti dané zákonem o SPOD v § 42a odst. 1 – zejména uvedení zákonných důvodů pro poskytnutí ochrany a pomoci dítěti ve ZDVOP). Pokud jde o úhradu nákladů, je ukotveno jako součást smlouvy, případně je uzavřena smlouva o úhradě zvlášť (pokud je smluvní stranou nezletilé dítě nebo OSPOD).

- **U povinností a práv ředitele mi není jasné, zda toto platí stejně pro pobyt dítěte na základě smlouvy i na základě rozhodnutí soudu, protože práva a povinnosti zákonného zástupce u umístěného dítěte mohou být jiná. U školských zařízení jsou nezletilé děti vždy s ÚV, ale ve ZDVOP to tak není, bude metodika, jak k výkladu těchto ustanovení přistupovat?**

Odpověď: Práva a povinnosti ředitele zařízení v případě smluvních pobytů lze vymezit přímo ve smlouvě o poskytování ochrany a pomoci, anebo je možné je zakotvit ve vnitřním řádu (nebo jiném obdobném vnitřním předpise) - ve smlouvě pak bude uveden odkaz na vnitřní řád a ujednáno, že při poskytování pomoci a ochrany na základě smlouvy bude postupováno dle vnitřního řádu, s jehož obsahem budou dítě a zákonní zástupci seznámeni.

- Dostanou ZDVOPy krizová čísla na OSPODy, pro případ, kdy budeme na smlouvu přijímat dítě, které není způsobilé smlouvu podepsat, přivede jej třeba kamarád, mimo pracovní dobu OSPOD. Bude třeba je bezodkladně kontaktovat.

Odpověď: Ano, je žádoucí, aby ředitel/ka nebo sociální pracovnice ZDVOP měli k dispozici číslo pohotovostního telefonu alespoň nejbližšího OSPOD. V řadě případů totiž není možné čekat s kontaktováním OSPODu na ráno či na nejbližší pracovní den, zároveň však také není vždy nutné ani vhodné volat Policii ČR, aby předala informaci o dítěti OSPODu. Zpřístupnění čísla tzv. pohotovostního mobilu OSPOD pro ředitele nebo sociálního pracovníka ZDVOP je v souladu s kritériem 1b standardů kvality pro poskytování SPOD (příloha č. 1 k vyhlášce č. 473/2012 Sb.), jakož i s úpravou bezodkladné oznamovací povinnosti ZDVOP podle § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb.

- Ad) par. 42a, odst. 1), písm. d) : znamená to, že dítěti vzniká dluh? Resp. kdo má hradit ochranu a pomoc v případě uzavření smlouvy s dítětem?

Odpověď: Nikoliv, v případě uzavření smlouvy o poskytování ochrany a pomoci s nezaopatřeným dítětem nebo OSPOD jako veřejným poručníkem jsou náklady za stravu, péči a ubytování hrazeny na základě smlouvy s povinnou osobou (rodiče; rodič, kterému bylo dítě svěřeno rozhodnutím soudu do péče; jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte; jiná osoba povinná výživou dítěte)

- Prosím o upřesnění par. 42a, ods. 1) písm. h), smlouvu může ukončit dítě samo o sobě, např. pokud 12leté dítě přijde, že chce ukončit smlouvu a jít k babičce, přestože např. babička není ideální osoba pro péči, a otec, který má dítě svěřené do péče, s tímto nesouhlasí.

Odpověď: Pokud je dítě způsobilé sjednat a podepsat smlouvu samo bez zastoupení rodičem nebo jiným zástupcem, je způsobilé rovněž k jejímu ukončení výpovědí nebo dohodou smluvních stran. Jestliže bude mít ZDVOP za to, že po opuštění ZDVOP by se takové dítě ocitlo bez péče přiměřené jeho věku nebo by jinak bylo ohroženo zdravím, normální vývoj nebo jiný důležitý zájem dítěte, upozorní ZDVOP bezodkladně na situaci dítěte nejbližší OSPOD nebo OSPOD v místě trvalého pobytu dítěte, který situaci dítěte vyhodnotí a v případě potřeby přijme opatření k ochraně dítěte. ZDVOP po řádném ukončení pobytu dítěte v zařízení již nenesou odpovědnost za výkon přiměřeného dohledu nad dítětem a za jeho bezpečí.

- Upravuje prováděcí vyhláška i výši kapesného?

Odpověď: Částky kapesného jsou stanoveny prováděcím nařízením vlády č. 460/2013 Sb., a to ve výši

- a) 40 až 60 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,
- b) 120 až 180 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku,
- c) 200 až 300 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,
- d) 300 až 450 Kč, jde-li o dítě od 15 let.

V případě dětí v péči ZDVOP však vzniká nárok na kapesné až dětem starším 7 let věku.

- Co když nebude rodič souhlasit s tím, že se chce dítě nechat na smlouvu umístit do ZDVOP, např. 15 let - budu jim muset vyměřit platbu, co v případě že nesouhlasí?

Odpověď: V takovém případě je třeba rodiče informovat, že povinnost platby a uzavření písemné smlouvy o úhradě je dána zákonem, a v případě, že úhradu odmítnou, bud věc předána soudu. Odmítá-li rodič zcela jednat ve věci uzavření smlouvy o úhradě nebo nesouhlasí s návrhem smlouvy a smluvním stranám se nepodaří nalézt kompromis, může se provozovatel ZDVOP obrátit na soud s žalobou na nahrazení projevu vůle, kterou se bude vůči rodiči domáhat uložení povinnosti uzavřít smlouvu o úhradě. Součástí žaloby může být rovněž návrh na určení konkrétního obsahu smlouvy, kdy rozhodnutím soudu bude nahrazen projev vůle rodiče s uzavřením úhradové smlouvy ve vymezeném znění. V souladu s § 161 odst. 3 občanského soudního řádu totiž platí, že pravomocné rozsudky ukládající prohlášení vůle nahrazují toto prohlášení.

- **Dobrý den, když se tedy dva roky jednalo o změnách, proč se nakonec nepřistoupilo k finanční jistotě ZDVOPu stanovením pevné částce na kapacitu a poté další částce při přijetí dítěte?**

Odpověď: Úprava financování ZDVOP je výsledkem rozsáhlé diskuze, která proběhla v rámci legislativního procesu. Oproti původnímu vládnímu návrhu se podařilo měsíční částku státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP navýšit z 30 000 Kč na 36 000 Kč za jedno dítě, což představuje nárůst cca o 58% oproti stavu do konce roku 2021 (naproti tomu např. státní příspěvek na výkon pěstounské péče byl valorizován pouze o 12,5%). Navíc bylo rozšířeno zmocňovací ustanovení v § 58b odst. 1 tak, že vláda nově může rozhodnout o navýšení částky státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP svým nařízením i bez novelizace zákona, pokud od posledního stanovení částky státního příspěvku dojde k růstu úhrnného indexu spotřebitelských cen za domácnost zjištěného Českým statistickým úřadem alespoň o 5 %.

- **Jak bude postupováno v případě, kdy smlouvu uzavře za dítě jeden rodič, uvede neúplné informace k druhému rodiči, který dle něj nemůže zajistit péči, avšak tento druhý rodič se třeba druhý den dostaví do zařízení a bude trvat si na ukončení smlouvy a převzetí dítěte?**

Odpověď: ZDVOP uzavře smlouvu na základě relevance situace dítěte dle §42 zákona o SPOD, a to na základě informací, které má v daný okamžik k dispozici – pobytu je přitom vždy vnímat jako krizové. Pokud se následně okolnosti pobytu dítěte v zařízení změní, např. je zjištěno, že lze péči o dítě zajistit v rámci rodinného prostředí, odpadá tím účel poskytování ochrany a pomoci a smlouva může být ukončena ze strany ZDVOP. Pokud dochází ke sporu mezi rodiči o tom, jak má být péče o dítě zajištěna, je nutné, aby ve věci rozhodl soud na návrh rodičů nebo jednoho z rodičů (jedná se o spor rodičů ve věci způsobu zastoupení dítěte při právním jednání podle § 893 občanského zákoníku).

- **Kdo bude hradit kapesné, které bude ujednáno ve smlouvě o pobytu? A povinnost vyplácet kapesné dětem, které budou ve ZDVOP z rozhodnutí soudu, bude vyplácet ZDVOP ze státního příspěvku nebo bude uvedeno ve smlouvě o úhradě nákladů za péči?**

Odpověď: Kapesné je hrazeno v rámci plného přímého zaopatření ze státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP. Nařízení vlády stanoví rozpětí měsíčních částek kapesného pro jednotlivé věkové kategorie (viz výše), konkrétní částka kapesného bude v těchto mezích stanovena vnitřním předpisem ZDVOP nebo rozhodnutím ředitele, přičemž s ohledem na § 42a odst. 2 musí být stanovena stejná částka kapesného jak pro děti pobývající v péči ZDVOP na základě rozhodnutí soudu, tak pro děti umístěné na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoci.

- **V případě sourozenecké skupiny, kdy bude využita možnost zajištěná péče 5 dětí jedním pracovníkem ZDVOP, je třeba, aby byl splňoval prostorové standardy na 5 dětí, tzn. 30 m2, stanovisko hygieny na 5 dětí atd.?**

Odpověď: Zajištění péče o 5 dětí je výjimkou nad zákonem stanovený rámec péče jedním zaměstnancem o 4 děti. Prostorové a hygienické standardy musí odpovídat nejvyšší přípustné kapacitě stanovené v rozhodnutí krajského úřadu. To znamená, že i v případě péče o skupinu 5 dětí jedním pracovníkem ZDVOP je nutné, aby byly splněny prostorové i další podmínky pro pobyt 5 dětí.

- **Kde je specifikován termín Krizový pobyt?**

Odpověď: V ustanovení § 15, zajištění neodkladné péče - dítě se nechá u sousedů, kamarádů, případně do rána ve ZDVOP nebo u osoby v evidenci (přechodného pěstouna) - kteří jsou nějakým způsobem "prověřeni" pečovatelé, úhrada do ZDVOP jde v tomto případě z dotace na výkon SPOD, nikoliv ze st. příspěvku, je to tak upraveno i ve stávající metodice dotace SPOD, počítá se se zajištěním krizové péče v řádu hodin, max dne. Děti přijaté v režimu krizového pobytu se nevykazují do seznamu dětí pro účely žádosti o státní příspěvek, neboť nejde o umístění do ZDVOP dle §42 zákona o SPOD.

- **Je nutné uzavírat smlouvu přednostně s dítětem? Nebo můžeme s dítětem nebo s rodiči, dle našeho uvážení, zejm. např. pokud k příjmu přijdou rodiče i děti dohromady?**

Odpověď: Možnost uzavřít smlouvu s dítětem nebo rodiči je zákonem ukotvena pro to, aby bylo možné uplatnit právo dítěte i rodičů na vyhledání pomoci a ochrany. Uzavření smlouvy s dítětem je třeba zvažovat vždy, když o pomoc požádá samo dítě. V situaci, kdy přijdou dítě a rodiče dohromady, je třeba zvážit možný střet zájmů, schopnost dítěte porozumět dané situaci a další individuální okolnosti.

- **Vracím se k ukončení pobytu dítěte na jeho žádost, v případě dítěte umístěného na základě smlouvy s ním, vidím v tom velké mínus, nevidím možnost zajistit tak rychle ochranu dítěte v případě, že se rozhodne odejít ze zařízení ihned v návalu emocí např. k pochybnému kamarádovi, alkoholickému otci, drogující matce apod.**

Odpověď: Řešení takových situací nepřísluší ZDVOP, ale OSPOD, který by měl být o podobné situaci bezodkladně informován, pokud by bylo dítě vyhodnoceno jako ohrožené, tj. jako dítě ve stavu nedostatku řádné péče nebo vážně ohrožené v jeho normálním vývoji,

- **Kdy budou probíhat inspekce kvality ZDVOP s ohledem na potřebu adaptace na nové zákonné podmínky?**

Odpověď: Inspekce budou probíhat dle plánu inspekčních prací, cílem samozřejmě není ZDVOP kontrolovat v úplném počátku účinnosti nové právní úpravy.

Zapsala: K. Jůzová Kotalová, MPSV